

לדמותה ולבעיותיה של מלחמת-הררים

אלוף
מ. מקלף

סגן ראש הסטה הכללי
צבא הגנה לישראל

למגן עליונות רבה לעומת התוקף). הוכחה להנחת-עיקר זו ראינו במבצע „חירם“ שבמלחמת השחרור, כשהקרב הוכרע על ידי עקיפות עמוקות באגפי האויב וערפו; ואף האיגופים שבתמרון הצפוני — שאגב, יש והיו קטנים מדי — היה בהם כדי לאמת ולהוכיח זאת. מטרתו של האיגוף היא, כידוע וכמקובל, לפגוע במקום ה„רך“ והבלתי-מוגן של היריב. ככל שהאיגוף בשטח הררי הוא עמוק יותר — כן גדלים סיפוייו לפגוע בנקודה פחות מאורגנת-להגנה. בענין זה ראוי לשם לב גם לבחינה נוספת של אותו ענין: אופיו של השטח ההררי — לא רק שהוא מצויך תנועות-עוקפות עמוקות, כאמור, אלא הוא גם מוגן את המסור הדרוש (אף בשעות היום) לביצוע איגופים כאלה.

ד. דמות משלה לובשת בעית המנהלה בהררים (הספקה, פינוי וטיפול-באדם). התנועה בשטח הררי היא איטית ומסורבלת למדי, שעה שאין נעים על צירי-התנועה. זהו לקח המתבלט ומזוקר בבירור אגב התבוננות במבצעים ותמרונים כאחד; ועל המפקדים מוטלת החובה ל„השתעבד“ במידה ידועה, בתכניותיהם הטקטיות, למגבלות המנהלתיות המת-עוררות בשל-כך. אמנם, מצויים כמה פתרונות-עזר לבעיה זו — הובלה-בפרדות, אספקה-מן-האוויר, וכיוצא בזה.

ה. השמירה על כוחות האדם במלחמה בכלל (וכפי שכבר צוין — במלחמת הררים במיוחד), היא בעיה חשובה ביותר, שלא תמיד מקפידים על הטי-פול הנכון בה — ועל ביצוע הציוויים הכרוכים בכך. לעתים, אפילו בתמרון יש כדי להוכיח, שמתבזבזות הזדמנויות רבות מדי בהן אפשר היה לתת לאנשים לנוח. בדבר זה כרוכות תוצאות רבות-משקל לגבי האפשרויות הטקטיות של גוף-צבא. אם

א. אין ספק כי הערכת-שטח נכונה — היא הפותחת דרכים לביצועה הנכון של כל משימה אופרטיבית וטקטית. ובארץ-הררים — עוד גדלה בהרבה חשיבות הדבר. אותו צד, שהערכותיו מבוססות על ידיעתו המובהקת את השטח — יצליח יותר בביצוע משימותיו, והיו אלו בגנתיות או התקפת-תיות. אכן, אין די בכך, שבפיקוד עצמו יניח המצב מבחינה זו את הדעת. הערכות נכונות צריכות להעשות גם ברמות-הנמוכות.

צריך — איפוא — להדגיש, הדגש וחוזר, שיש ליחס חשיבות ממדרגה ראשונה ללימוד יסודי של השטח על כל תכונותיו (ושטח-הררי — לא-כל-שכן) לפני כל מבצע.

ב. מקום לעצמה קובעת בעית-הצירים במבצעים בשטח-הררי. יש — אמנם — להודות, שבהרבה שטחים הרריים אפשר להלחם גם ללא תנועה לפי „צירים“; אך יש לזכור, כי בסופר-שלדבר — המלחמה בכל שטח-הררי מתנהלת על השגת-הצירים ולמענה. מאידך-גיסא, הרי זה נכון באותה מידה, שעל מנת לכבוש ציר ולהשתלט עליו — רצוי, לרוב, לרכוז את המאמץ המכוון לכך לא ישירות על „הציר“ שנבחר, אלא להשתדל לעקפו במידת האפשר, ע”י תנועות טקטיות על פני האזורים ההרריים שמעבריו. התמרון בצפון, בדומה ללקח מסעי-מלחמה ותמרונים בהררים — מבהיר נקודה-כפולה זו: (א) חיוניותו של ה„ציר“ כדרך הספקה ופינוי, ו-(ב) חוסר התועלת שבנגיחת מצח ישירה על ה„ציר“ עצמו.

ג. מכאן, הצורך בתשומת-לב מיוחדת לכל מבצעי-העקיפה בהררים. במידה שהעקיפות בשטח הררי הן עמוקות יותר — הרי הן מקנות גם יתרון יחסי רב יותר לתוקף, לעומת המגן (רבים נוטים לחשוב כי בשטח הררי ישנה, בדרך-כלל,

ציוני הרמטכ”ל, סגן-הרמטכ”ל ואלוף/מ.
רביב הניתנים בזה — לקוחים מתוך דב
ריהם בסיכום פרשת התמרונים.

דאגה מלאה לאספקת האוכל, במועד, מסודר ככל האפשר, וחם. ויש דברים של „חיצוניות“, העשויים להשפיע על רוח גייסות. יש להקפיד, למשל, על הרגילות. העובדה, שמפקד לא התגלח—עם כל „הפעוט“, לכאורה, שבדבר — עלולה לקבוע את רמת הדריכות והרתח של היחידה כולה. אך, ישנם גם דברים שהשפעתם פיזית וישירה יותר. קרה, ובשטח שבו התקיים תמרון היו מעינות לרוב, ולא היה כל קושי לדאוג לשטיפת רגלי האנשים ולכביסת גרביהם מדי פעם. והלא לדברים אלה — ולדאגה מאורגנת להם, או לחוסר־הדאגה — יש השפעה מוחשית מאד על כושר התנועה והקרב של הלוחם הרגלי בכלל — ובמיוחד, לא־כ־שכן. הסך־הכולל של „פרטים קטנים“ אלה בחיי־היום־יום של הפרט־איש־הצבא, עלול, במידת מה, לקבוע את קצב המלחמה ותנופת מהלכיה.

פורמציה לא תדע, למשל, לקיים את היתרון של הפעלת הכוח הרזרבי, בלילה, שעה שישנונה מגמה לכיבוש יעד נוסף — תוך מתן השהות, באותו זמן עצמו, לכוח העיקרי של הפורמציה לנוח לקראת המשך פעולתם למחרת, ביום — הרי פירושו של דבר הוא שהפורמציה לא תוכל, על אף כל התורות המוסכמות, לפעול תוך הפעלת כל כוחה במסגרת אותה היממה. ובכך כרוכה גם מסקנה מעשית. לגבי מידת הריחוק לעבר העורף, של חניית־המנוחה. גודל היורד מעמדת־הקידמית למנוחה ברא־שית הלילה, והמספיק לנוח 6—8 שעות — חייב להיות מסוגל לפעולה; ואילו מנוחה הקצרה מזה לא תהיה ברוב המקרים מספקת לכך.

באשר לטיפול מפורט ועניני יותר בבעיותיו וצרכיו של הלוחם־הפרט, הרי אין למצותן כאן, אך אפשר לציין כמה דוגמאות־מכונות. כך, יש לקיים

אלוף/ם י. רבין

לסכום תמרוני הצפון והדרום

מקום התמרון בהתפתחותו של צה"ל בשעת קביעת אופי התמרונים לשנה מסוימת ומ־טרותיהם יתכנו חילוקי־דעות לגבי האפשרות לקיים תמרון אופרטיבי גדול במצב נחון זה או אחר של יחידות ופורמציות (ובמיוחד: כוחות המילואים שי־תתפו בו — כשנקבעות לכך גם פורמציות מילואים, שלא תומרנו בשנה קודמת). וניתן אף לגרוס, שדרך אימונו של צבא חייבת להיות נדבך־על־גבי־נדבך, כלומר — רק לאחר ביסוס אימון־הפרט יש להגיע לאימון־הקיבוצי הנמוך, ולאחר מכן — לאימון גבוה יותר, תוך הקפדה על השגת רמה מתאימה בכל שלב; ובסיכום שלבים אלה — להגיע לתמרון בממדים כפי שהוצעו לתמרוני השנה. גירסה זו מחייבת לעתים דחיה לשנה או אף לשנתיים של תמרונים מסוג זה. ומובן, שלדעה כזו יכולים להיות גם נימוקים נוספים: כגון, שבמסגרת תמרון־גדול לא יבוא לידי ביטוי אימונו של הפרט ושל המפקד־הנמוך, דרגים המ־חייבים טיפול וטיפול קפדניים בצה"ל. ואלו את הדעה המחייבת עריכת תמרונים כאלה ניתן לבסס על שני נימוקי־יסוד:

טרם בא הזמן לסיכום מלוא הלקח, בכל השטחים — על ביטוי החיוביים או השליליים — ממערכת־התמרונים של השנה. כל הגורמים בצבא עוד ימצאו חומר־לימוד רב־ערך, לכל הקשור בתכנון פעולתם לעתיד, בנייתוחו היסודי והמדוקדק של ה־תמרון ובהכללות הניתנות להתגבש מניתוח זה. אולם, מן ההכרח להסיק כבר עתה מספר מסקנות, ולו גם תוך הסתכנות, שלא תשענה עדין על לימוד יסודי של המהלכים המפורטים ומערכת השיקולים וההחלטות שהביאו לידי מהלכו הכללי של התמרון כפי שהיה בפועל. וזאת — על מנת להגיע לסיכומים מידדיים, ולו גם הכלליים ביותר, שהכרחי לסכמם בעוד תחושת התמרון מלוח את כולנו ובעיות־היסוד שלו נעוצות בתחושתנו הבלתי־אמצעית.

לפיכך יש לחלק את ההערות לשני חלקי־יסוד:

- א. מקומם של תמרונים־אופרטיביים גדולים בתפתחותו של צבא — ובמיוחד, בנתוניו של צה"ל.
- ב. סיכום־כולל ראשון לתוצאות בחינת הנושאים, אשר הועמדו לבחינה בתמרוני השנה.